

Az árva legendája

Meghalt az édesanyja. A mostohája meg
Gyűlölettel tekint rá, szavát sem érti meg...
Ha elmereng a multon könnyfátyolos szeme:
Már vád a mostohának, — lázongás ellen!

Az új asszony a házat új dallal tölti be,
Azalatt szegény árva gondol a — régire.
Neki az ősi házban ez új kedv rut, ledér...
Neki itt csak a multak száz, szent emléke él.

A mostohának is van gyermeke, durva, vad,
Üti-veri az árvát, ennek minden szabad.
Az árvának panaszra, sirásra sincs joga,
Ostort emel rá érte a gonosz mostoha.

— Szegény kis árva titkon, ha az alkony leszáll:
Buját, baját elsimni a temetőbe jár.
Ott anyja sirján Isten csodát teszen vele:
Bübájos, édes álmod bocsát szívére le!

Bübájos, édes álmod, hitteli csodát,
Hogy túl temetőn, síron, — minden halálon át:
Él, él az édesanyja, majd egyszer fölkel — és
Jaj lesz a mostohára ez a fölébredés!

Szabolcska Mihály.

Az Alcázar vértanúja

Alcázar-ról eddig csak azt tudtuk, hogy a spanyol polgárháború egyik legvéresebb és legembertelenebb harcainak színhelye, ahol a gyermekkoron még alig túl levő fiatal katonák, akiknek még a játékon és a sporton lehetne az eszük, harcoltak a vörös pokol elszabadult furiái ellen, de úgy, mint a legelszántabbak, a legvitézebbek, akikről csak tud a történelem, 70 rettenetes napon és éjszakán át. Tudtuk, hogy itt nők is harcoltak: ifjú menyasszonyok és hőslélekű anyák, mint ha csak Alcázarra lett volna bízva a nemzeti, a férfi- és női becsület minden megtámadott értéke s a keresztény Spanyolország védelme. Ezt tudtuk eddig Alcázarról csupán, de máris úgy emlegetjük, mint a szigetvári vagy egri hősokeket és hősnőket kell emlegetnie minden becsületes magyarnak.

Hetekig irtak róluk, beszéltek róluk mindenhol a világon, egyet azonban csak később tudtunk meg: azt, hogy Alcázar védőinek nagy része mélyen vallásos kongreganista

volt s annak vallották magukat.

Amikor végre hetvennapos ostrom után felszabadultak s megkérdezték tőlük, mi volt a legnagyobb élményük, alig feleltek s azt is úgy mondták, mint igazi hősökhez illik. Így a város kormányzója, Cirujano, aki három fiával vett részt Alcázar védelmében, valamennyi fia megsebesült, az egyik ketszer is, így válaszolt: „Az Isten győzött itt és az ő szent Anyja, ők tudják azt is egyedül, amit nekünk ki kellett állanunk. Az ostrom első napjaiban mindenemet felajánlottam neki: családóm, becsületem, vagyonom. Istennek elég volt az utolsó. Szívesen adtam: hála Istennek, hogy odaadhattam. Ez maradt meg az egészből: ez a szakadozott ruha rajtam...”

Alcázar orvosa, dr. Marin ezt válaszolta: „Azt, hogy mi négy-ötnapos ostromra készültünk, nem sokan tudják... De ahogy az ostrom elnyulott, elfogyott a világítószerünk, ivóvizünk, semmi orvosszerünk s időnk nem volt a legelemibb egészségügyi intézkedések megtételére; s ott volt egy tömeg s egy nagy pincébe zárva asszonyok és gyermekek. Amit átéltem, az az Isten Anyjának 72 napos csodája volt. Tudom, hogy ezen sokan mosolyognak s azt mondják rám: vénasszony beszéd az ilyen. Mondják! De ha természetfeletti erőkben nem hisznek, akkor higgyék azt, hogy én voltam emberfeletti erők birtokában... mert a hetvenkét nap alatt nem fordult elő egyetlen megbetegedés és ragály sem a várban: minden különösebb orvosi intézkedés nélkül sem. Aki azonban hitetlenkedik, próbálja meg maga azt, amit mi kiálltunk. Ezt nem fogom elfelejteni égi Anyámnak”.

De ugyanígy beszélt valamennyi kiszabadult hőse az Alcázarnak. A legnagyobb hős azonban talán mégis a vár vitéz kapitánya volt. Mikor a vörösök közrefogták a várat s ostromolni kezdték azt, a város lakosságának alig volt annyi ideje, hogy a várba huzódhasson. Igen sokan kint rekedtek, akiket azután a kegyetlenkedők mind kivégeztek. Fogságukba került a hős kapitány egyetlen fia is. Apjától elszakítva, semmit sem tudtak egymásról. A gonosz ostromlók azonban az apai szeretetet akarták kihasználni arra, hogy általa kezükbe kerüljön a régen ostromolt vár, amelyet egy maroknyi elszánt, Istenét és hazáját forrón szerető ifju védelmezett.

A hiábavaló ostrom végre arra kényszerítette a vörösöket, hogy a parancsnoknak még életben hagyott fiát odaállították a telefon elé, hogy hívja fel a várban lévő édesapját s mondja meg neki, hogy amennyiben fel nem adja a várat a vörösöknek, azonnal kivégzik őt is. A fiúnak nem volt mit tennie, engedelmesskednie kellett a parancsnak. felhívta a várban lévő vitéz édesapját s megmondta a vörösök üzenetét majd ezt kiáltotta:

— Éljen Spanyolország!

Gondolható annak a hős édesapjának nagy-nagy lelki vívódása, amikor egyetlen fia életéről volt szó, akinek életét az ő egyetlen szava menthette csak meg. Ám a várvédők kapitánya megértve fia szavaiból, hogy vállalja e szent vértanúságot az igaz ügyért; utána mondta ő is egyetlen válaszul!

— A viszontlátásra fiam! Isten veled! Éljen Spanyolország!

Ez a hősök és vértaruk nyelve... A hősöké, akiknek élén ott állott Mocardo tábornok: a hős és kongreganista. Fiát vesztette el üzenetével, de hazáját, becsületét, hitét akarta megmenteni! S a fiu maga vállalta e vértanúságot!

A világháború vértanúja

Egyike volt a legegzenesebb, leggerincesebb, legforróbb szívű magyaroknak. Olvan tölgy, mely mélyen bocsátotta gyökereit a magyar földbe és koronáját büszkén mutatta a napnak, a fellegeknek és a villámoknak. És valóban villám sújtotta le a tölgyet. Kettétörött, elpusztult éppen akkor, amikor a hazának legnagyobb szüksége lett volna rá. Annak a vad örületnek első áldozata lett, mely 1918 október végén az „őszirózsás” forradalommal kezdődött és Magyarország teljes lealázásával és tönkretételével végződött. Orgyilkosok ölték meg a legnagyobb magyarok egyikét, mert utjukban állott, mert félték hatalmas egyéniségétől, megalkuvást nem tűrő határozottságától, bölcsességétől, akaraterejétől. Szelleme azonban örökké élni fog közöttünk és követni fogjuk példáját a hazánkért törhetetlen erővel és akarással végzendő munkálkodásunkban.

Tisza István gróf — mert róla szól ez elbeszélés — nemcsak nagy államférfiu, hanem kiváló katona is volt. Károly király 1917-ben nevezte ki ezredessé és ezredparancsnokká. A 2. honvédhuszárezred parancsnokságát vette át. Fölöttesei mindent elkövettek, hogy Tisza István ne kerüljön a harcolók közé, mivel tudták, hogy Magyarországnak nem szabad őt elvesztenie, ámde Tisza ezredes hajthatatlan maradt és kiment a csapathoz. Annak ellenére, hogy a király ezredparancsnokká nevezte ki, mégis a legelső lövészárokbba ment, hogy megfelelő harctéri tapasztalatokat és gyakorlatokat szerezzen.

Mint katona teljesen e hivatásának élt. Boldog volt, hogy személyesen, közvetlenül és mindennap érintkezhetett derék magyar huszáraival. Az első állásokat, sőt a tábori őrsők állásait is mindennap megsejmelte és a legkisebb hiba sem kerülhetett el figyelmét. Minden alárendeltjének mintaképül szolgált a kötelesség hű teljesítésében és a hazafiasságban. Az ellenséges tüzéségi tüzet semmibe sem vette, s amikor társai figyelmeztették a veszedelemre, mosolyogva válaszolt egyik tisztársának: